

Вплив євроінтеграційних процесів на розвиток цивільної авіації України

Чулінда Л. І.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного та адміністративного права
Національний авіаційний університет
просп. Любомира Гузара, 1, Київ, Україна
orcid.org/0000-0002-3771-4854
Chulinda@ukr.net

Гусар О. А.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного та адміністративного права
Національний авіаційний університет
просп. Любомира Гузара, 1, Київ, Україна
orcid.org/0000-0002-0005-7360
gusar_oa@ukr.net

Ключові слова: євроінтеграція, спільний авіаційний простір, інкорпорування, авіаційні стандарти, переклад актів ЄС.

У статті досліджуються особливості євроінтеграційних процесів, які впливають на розвиток цивільної авіації України, зокрема й виконання зобов'язань України після укладання Угоди про спільний авіаційний простір із Європейським Союзом. Використання європейського авіаційного досвіду сприятиме досягненню відповідності правової системи України європейським стандартам цивільної авіації. Мета статті полягає у висвітленні окремих принципово важливих заходів інкорпорації актів цивільної авіації Європейського Союзу до базового авіаційного законодавства України. Увагу привертають заходи, яких Україна має вжити у сфері цивільної авіації, перебуваючи у статусі кандидата на набуття повноправного членства в Європейському Союзі. Основна увага зосереджена на особливостях узгодження національних і загальноєвропейських стандартів, що потребує значних зусиль і великої кількості заходів із боку держави, зокрема: інкорпорації правил безпеки авіації, управління повітряним рухом, соціальних прав працівників, електронних систем бронювання, захисту навколишнього середовища, захисту прав споживачів, систем комп'ютерного бронювання. З використанням порівняльно-правового та системного методів проаналізовано необхідність удосконалення напрямів розвитку цивільної авіації, створення єдиного загальноєвропейського повітряного простору, що передбачає однакові вимоги та правила для всіх, хто перетинає повітряний простір в Європейському Союзі. Особливу увагу приділено Плану заходів з виконання Угоди між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони, про спільний авіаційний простір. Здійснено характеристику правого регулювання авіаційної сфери Європейського Союзу, яке ґрунтується на регламентах, що забезпечують уніфікацію законодавств держав-членів із метою створення однакових умов для всіх повітряних компаній, а також ролі Державної авіаційної служби України, яка здійснює роботу з узгодження законодавства України у сфері цивільної авіації з регламентами Європейського Союзу. Серед пріоритетних заходів дотримання Угоди між Україною і Європейським Союзом щодо інкорпорації авіаційних стандартів і правил Європейського Союзу увагу

зосереджено на важливості перекладів актів Європейського Союзу державною мовою, що наголошується в Загальнодержавній програмі адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Розкрито проблеми інтеграції України у спільний авіаційний простір Європейського Союзу. Виокремлено завдання, які потрібно виконати для успішної інтеграції України у спільний авіаційний простір Євросоюзу.

The influence of European integration processes on the development of civil aviation of Ukraine

Chulinda L. I.

*Candidate of Law, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Constitutional and Administrative Law
National Aviation University
Lubomyr Guzar ave., 1, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-3771-4854
Chulinda@ukr.net*

Gusar O. A.

*Candidate of Law, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Constitutional and Administrative Law
National Aviation University
Lubomyr Guzar ave., 1, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-0005-7360
gusar_oa@ukr.net*

Key words: *European integration, common aviation space, incorporation, aviation standards, translation of EU acts.*

In article are being researched features of European integration processes that affect the development of civil aviation of Ukraine, in particular, the fulfillment of Ukraine's obligations after signing the Agreement on a common aviation space with the European Union. The use of European aviation experience will contribute to the compliance of the legal system of Ukraine with European civil aviation standards. The purpose of the article is to highlight some fundamentally important measures of incorporation of EU civil aviation acts into the basic aviation legislation of Ukraine. Attention is drawn to the measures that Ukraine should take in the field of civil aviation, being in the status of a candidate for becoming a full member of the European Union. The main one attention is focused on the peculiarities of harmonization of national and pan-European standards, which requires significant efforts and a large number of measures on the part of the state, in particular, the incorporation of aviation safety rules, air traffic control, social rights of employees, electronic reservation systems, environmental protection, protection of consumer rights, systems computer reservation. With the use of comparative legal and systematic methods, the need to improve the directions of civil aviation development, to create a single pan-European airspace, which provides for the same requirements and rules for everyone who crosses the airspace in the EU, is analyzed. Special attention was paid to the Plan of measures for the implementation of the Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union and its member states, on the other hand, on common aviation space. The characterization of the legal regulation of the aviation sphere of the European Union was carried out, which is based on regulations ensuring the unification of legislation member states with the aim of creating the same conditions for all air companies, as well as the role of the State Aviation Service of Ukraine, which carries out work on

bringing the legislation of Ukraine in the field of civil aviation into compliance with EU regulations. Among the priority measures for the implementation of the Agreement between Ukraine and the EU on the incorporation of EU aviation standards and regulations, attention is focused on the importance of translations of EU acts into the state language, which is emphasized in the National Program for the Adaptation of the Legislation of Ukraine to the Legislation of the European Union. The problems of Ukraine's integration into the common aviation space of the EU have been revealed. Tasks that need to be completed for the successful integration of Ukraine into the common aviation space of the EU are highlighted.

Вступ. Українське законодавство у сфері цивільної авіації перебуває на стадії реформування з метою створення умов для стабільного розвитку та підвищення рівня безпеки, оскільки наближення законодавства цивільної авіації України до європейських стандартів є важливим елементом європейського вектора розвитку України. Процес адаптації національних і загальноєвропейських стандартів потребує значних зусиль і великої кількості заходів із боку держави. Використання європейського авіаційного досвіду сприяє досягненню відповідності правової системи України європейським стандартам цивільної авіації. Наявні у правовій системі України прогалини, відсутність низки спеціальних законів у сфері цивільної авіації, а також наявність суперечностей між нормативно-правовими актами є основними причинами для адаптації національного законодавства до європейських стандартів у сфері цивільної авіації. Від якісної реалізації євроінтеграційних процесів, інкорпорування актів Європейського Союзу (далі – ЄС) до національного законодавства, його узгодженості з відповідними стандартами та вимогами ЄС значною мірою залежить розвиток нашої держави як демократичної, соціальної та правової.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню правових питань розвитку авіаційної галузі України присвячено праці таких науковців, як В.Г. Буткевич, І.І. Лукашук, Ю.О. Малишева, Т.М. Нешатаєва, М. Раскалей, О. Григоров та інші. Аналіз сучасного стану інтеграції України у спільний авіаційний простір ЄС здійснювали К.В. Бережна, О.А. Радзівілл, В.В. Філатов. Характеристику відповідності діяльності повітряного транспорту України вимогам директив та регламентів ЄС, організаційних і правових аспектів Угоди між Україною та Європейським Союзом надано у працях І.В. Садловської, О.П. Овсак. Увагу науковці акцентують на проблемах, що постають під час реалізації євроінтеграційної державної політики, налагодження співробітництва з державами – членами ЄС та здійснення імплементації авіаційних стандартів у законодавство України. Однак проблеми євроінтеграції Укра-

їни після укладання Угоди про спільний авіаційний простір, уточнення порядку інкорпорування директив і регламентів ЄС в законодавство України потребують більшої уваги, що зумовлює актуальність обраної теми.

Постановка завдання. Метою статті є проведення аналізу євроінтеграційної діяльності України щодо вимог Європейського Союзу до країн – кандидатів у члени та визначення пріоритетів розвитку України у сфері цивільної авіації. Теоретичне забезпечення євроінтеграційних процесів завдяки створенню науково обґрунтованих засад сприятиме формуванню надійних умов для успішного входження нашої держави у світовий авіаційний простір. Саме тому євроінтеграційні процеси у сфері цивільної авіації та пов'язані з нею проблеми залишаються у центрі уваги науковців.

Виклад основного матеріалу. Укладанням Міжнародної конвенції цивільної авіації в 1992 р. Україна брала на себе зобов'язання узгодити своє законодавство з вимогами міжнародних і європейських стандартів цивільної авіації, що охоплює адаптацію законодавства, утворення нових і реформування існуючих інститутів, здійснення інших заходів, необхідних для успішної діяльності України у світовому авіаційному просторі, адаптації стандартів і рекомендованої практики Міжнародної організації цивільної авіації (ICAO) у правову систему України.

Процес між Україною та ЄС щодо укладення Угоди про Спільний авіаційний простір розпочався у 2007 р. з метою встановлення спільного авіапростору на основі рівних правил безпеки авіації, управління повітряним рухом, соціальних прав працівників, електронних систем бронювання, захисту навколишнього середовища, захисту прав споживачів, систем комп'ютерного бронювання.

У сфері цивільної авіації основні напрями діяльності інституцій Європейського Союзу полягають у наданні вільного доступу до ринку повітряних перевезень у межах регіону, у дотриманні високих стандартів безпеки, чесної конкуренції, захисту навколишнього середовища та соціальних питань. У 2003 р. Пакет заходів Ради ЄС

удосконалює процедури проведення переговорів у сфері міжнародного повітряного транспорту. Відповідно до ухвалених правил саме Єврокомісія уповноважена проводити переговори від імені всіх держав – членів ЄС з метою встановлення безпечного авіаційного простору, а також для подолання юридичних проблем, визначених Судом ЄС. 28 червня 2021 р. Рада ЄС схвалила підписання Угоди про Спільний авіаційний простір із чотирма країнами, серед них і Україна.

Отримання Україною статусу кандидата на вступ до ЄС (23 червня 2022 р.) можна визнати не лише надзвичайною історичною подією, а й рішучим кроком до інтенсифікації роботи в євроінтеграційному напрямі, зокрема й оновлення законодавства у сфері цивільної авіації, оскільки статус кандидата юридично закріплює євроінтеграційний вибір українського народу.

Бажаючи створити спільний авіаційний простір, що базується на взаємному доступі до ринків авіаперевезень, з рівними умовами конкуренції та повагою до однакових правил, зокрема, у сфері безпеки польотів, авіаційної безпеки, організації повітряного руху, гармонізації соціальної сфери та захисту навколишнього середовища, Верховна Рада України 17 лютого 2022 р. ратифікувала Угоду між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони, про спільний авіаційний простір [1]. Стаття 1 цієї Угоди визначає, що поступове створення спільного авіаційного простору між Україною та Європейським Союзом і його державами-членами ґрунтується, зокрема, на ідентичних правилах у сфері безпеки польотів, авіаційної безпеки, організації повітряного руху, захисту навколишнього середовища, захисту прав споживачів, систем комп'ютерного бронювання, а також на ідентичних правилах стосовно соціальних аспектів. Із цією метою Угода встановлює обов'язкові правила, технічні вимоги, адміністративні процедури, базові експлуатаційні стандарти й імплементаційні норми, що застосовуються між сторонами.

Варто зазначити, що Угода замінює двосторонні авіаційні угоди держав – членів ЄС з Україною і створює спільний авіаційний простір між Україною і ЄС. Інтеграція України у спільний авіаційний простір ЄС передбачає ефективне та поступове впровадження практично всіх авіаційних правил і стандартів ЄС. Україна має оновити базове авіаційне законодавство. В Угоді зазначається, що Європейська комісія проводитиме моніторинг дотримання Україною визначених вимог і стандартів ЄС через проведення відповідних технічних оцінок і перевірок експертами Європейського агентства з безпеки польотів (EASA).

Під час моніторингу інкорпорації авіаційних правил Європейська комісія приділяє увагу

запровадженню державами-кандидатами єдиних правил управління повітряним рухом і використання більших повітряних суден; реалізації заходів із метою зменшення негативного впливу повітряного транспорту на навколишнє середовище (зокрема, шумового впливу повітряних суден і викидів CO₂), гарантування високого рівня безпеки тощо. Україна має врахувати досвід європейських країн щодо торгівлі квотами на викиди парникових газів, максимально узгодити свої правила із правилами і процедурами в ЄС, які застосовуються із 2021 р.

Особливістю правового регулювання авіаційної сфери Європейського Союзу є те, що значною мірою воно ґрунтується на регламентах і директивах, які забезпечують уніфікацію законодавства держав-членів із метою забезпечення однакових умов для всіх повітряних компаній. У Додатку 1 Угоди про Спільний авіаційний простір надається перелік актів законодавства ЄС, які потребують інкорпорації в законодавство України, є частиною цієї Угоди та застосовуються відповідно до цієї Угоди. Вимоги та стандарти актів, зазначені в цьому Додатку, є обов'язковими для сторін.

Державну політику у сфері цивільної авіації та використання повітряного простору в Україні реалізує Державна авіаційна служба України, у частині імплементації європейських норм в українське законодавство також. Державна авіаційна служба України розробляє, ухвалює та впроваджує авіаційні правила України, здійснює роботу з узгодження законодавства України у сфері цивільної авіації з директивами та регламентами ЄС.

Інтенсифікацію розвитку авіаційної законодавчої бази України було започатковано Європейською комісією в березні 2019 р. у Проєкті SAFER-U для підтримки Державної авіаційної служби України з метою підготовки до імплементації відповідних положень, які випливають з Угоди про спільний авіаційний простір між ЄС і Україною [2]. Проєкт фінансується Європейським Союзом із метою гармонізації авіаційної нормативно-правової бази України зі стандартами ЄС. Перевірка експертами чинного авіаційного законодавства України на відповідність нормам базових регламентів Європейського агентства з безпеки польотів (EASA) 2018/1139, ЄС 965/2012 та ЄС 1178/2011 мала наслідком надання ДАСУ вдосконалених процедур і чек-листів із питань льотної експлуатації та сертифікації льотної екіпажу, які відповідають європейським вимогам і посилюють безпеку польотів пасажирів.

Відповідно до статті 29 Угоди відповідальним за імплементацію Угоди про спільний авіаційний простір є Спільний комітет, що складається

із представників сторін і забезпечує її належне дотримання, надаючи рекомендації, і ухвалює рішення у випадках, передбачених цією Угодою. Сторони обмінюються інформацією і на запит будь-якої сторони проводять консультації в рамках Спільного комітету.

Пандемія COVID-19 і воєнна агресія РФ негативно вплинули на міжнародне авіаційне сполучення [3], а також на роботу, пов'язану з євроінтеграційними процесами, імплементацією Угоди про Спільний авіаційний простір між ЄС і Україною. З урахуванням надзвичайної обстановки експерти продовжують працювати над реалізацією Угоди з метою повноцінного входження України в єдиний авіапростір ЄС. Європейська Рада підтвердила своє прагнення пильно стежити за ситуацією та надавати належну підтримку Україні та свою готовність уживати додаткових заходів залежно від обставин. Європейський Союз засуджує агресивну війну РФ проти України, застосовує санкції з метою сприяння міжнародному миру та безпеці, запобігання конфліктам, підтримує демократію, верховенство права і права людини та захищає принципи міжнародного права [4]. В умовах воєнної агресії РФ рекомендації міжнародних і європейських організацій цивільної авіації забезпечують однаковість дій усіх держав відповідно до стандартів, планів і політики Міжнародної організації цивільної авіації. Напрацьовані заходи та пропозиції спрямовуються урядам держав – учасниць Угоди про спільний авіаційний простір.

З метою забезпечення дотримання Угоди в липні 2022 р. було ухвалено План заходів з виконання Угоди між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони, про спільний авіаційний простір [5]. План заходів передбачає проведення експертних консультацій, оновлення переліку вимог і стандартів, ухвалених ЄС, що підлягають інкорпоруванню в законодавство України, визначення доцільності залучення технічної допомоги ЄС для імплементації актів законодавства ЄС, пріоритетизацію актів законодавства ЄС, що підлягають інкорпоруванню в законодавство України, цілковите впровадження Угоди.

Серед пріоритетних заходів дотримання Угоди між Україною і ЄС щодо інкорпорування авіаційних стандартів і правил ЄС серед перших кроків, на нашу думку, має бути переклад актів ЄС державною мовою [6].

За усталеною традицією регламенти і директиви ЄС ухвалюються в Україні методом підтвердження, тобто перекладається українською мовою лише обкладинка, а весь текст публікується мовою оригіналу (англійською) у незмінному вигляді. Науковці обґрунтовують відсутність актів ЄС

українською мовою тим, що обсяги таких документів великі, теми вузькоспеціалізовані, фахових перекладачів дуже мало, а помилки в перекладі можуть мати дуже серйозні наслідки. Переклад українською мовою передбачає введення авіаційних технічних термінів, яких поки що немає в українській нормативно-правовій базі [7]. Перекладені нормативні акти ЄС, а також орієнтовний план перекладів можна знайти на спеціальній вебсторінці Міністерства юстиції України.

Державіаслужба пропонує: якщо оригінал містить значний обсяг тексту англійською мовою з уживанням спеціальних технічних термінів і призначений до обмеженого застосування, то такі документи дозволяється ухвалювати мовою оригіналу [2].

Варто звернути увагу на те, що Закон України «Про функціонування української мови як державної» [8] передбачає обов'язковість її використання на всій території України під час здійснення повноважень органами державної влади. Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства ЄС передбачає переклад українською мовою актів ЄС (розділи V і XII Програми), обов'язкове створення електронної системи документації Європейського Союзу, перекладеної українською мовою [9].

Після офіційного оприлюднення акти ЄС застосовуються всіма органами державної, зокрема й судової, влади. На жаль, на офіційному сайті Верховної Ради України велика кількість європейських авіаційних документів оприлюднені російською мовою, наприклад: Регламент № 2027/97 Ради ЄС про відповідальність повітряних перевізників у зв'язку з перевезеннями пасажирів і багажу (набув чинності для України в 1997 р.); Конвенція для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень (набула чинності для України в 1960 р.); Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден (набула чинності для України в 1973 р.); Угода про міжнародний повітряний транспорт (набула чинності для України в 1992 р.), у кінці цієї Угоди навіть зазначається, що це неофіційний переклад, а також багато інших. А російська мова навіть не є мовою ЄС. А також, як ми вже згадували, Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» наголошує на обов'язковості використання української мови на всій території України під час здійсненні повноважень органами державної влади.

На наш погляд, текст акта ЄС, який Україна прагне інкорпорувати, повинен мати офіційний переклад ще на етапі підготовки, оскільки він проходить кілька рівнів ознайомлення, аналізу, обговорення, узгодження, голосування тощо. А на

офіційних сайтах має бути оприлюднений офіційний текст лише державною мовою.

Висновки. Отже, після укладання та ратифікації Угоди про спільний авіаційний простір, ухвалення Плану заходів із підготовки до запровадження спільного авіаційного простору України з ЄС необхідним є уточнення порядку розроблення та впровадження європейських авіаційних правил України. План заходів із підготовки до запровадження спільного авіаційного простору України з ЄС має враховувати порядок інкорпорування всіх регламентів і директив ЄС, визначених у Додатку I Угоди про спільний авіаційний простір між Україною та ЄС.

Переклад актів ЄС державною мовою потребує особливої уваги, зважаючи на відсутність усталеної практики перекладу технічних авіаційних термінів, а також необхідності реалізації вимог Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», з метою дотримання принципу сумлінного та добросовісного дотримання стандартів і правил цивільної авіації у формуванні спільного авіаційного простору, з огляду на європейський вектор розвитку України.

Максимальне забезпечення безперервності діяльності щодо адаптації Угоди про спільний авіаційний простір у складних умовах воєнної агресії з боку РФ є надзвичайно важливим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Угода між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони, про спільний авіаційний простір. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_004-21#n2.
2. Проєкт SAFER-U (Розвиток авіаційної законодавчої бази України шляхом наближення до законодавства ЄС). URL: <https://avia.gov.ua/proyekt-safer-u-rozvitok-aviatsijnoyi-zakonodavchoyi-bazi-ukrayini-shlyahom-nablizhennya-do-zakonodavstva-yes/>
3. Чулінда Л.І., Мялковська О.О. Рекомендації міжнародних організацій для відновлення діяльності цивільної авіації в період пандемії COVID-19. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 5. С. 676–679.
4. European Council conclusions on Ukraine, 30 May 2022. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/05/31/european-council-conclusions-on-ukraine-30-may-2022/>
5. Про затвердження плану заходів з виконання Угоди між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони, про спільний авіаційний простір. Розпорядження Кабінету Міністрів України. 12 липня 2022 р. № 593-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/593-2022-p#Text>
6. Чулінда Л.І., Красницька А.В. Сучасні проблеми офіційного тексту міжнародних договорів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 331–334.
7. Коссе І., Кульчицька К. Авіаційний вектор східного партнерства: оцінка прогресу України, Молдови та Грузії в наближенні до авіаційного законодавства ЄС. URL: https://europewb.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/PRINT_ukr_zvit_The-Eastern-Partnership-Air-Transport-Vector_EWB.pdf
8. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
9. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 2004 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>

REFERENCES

1. Uhoda mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom i yoho derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony, pro spilnyi aviatsiinyi prostir. [Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union and its member states, on the other, on common aviation space]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_004-21#n2 (2022, August, 30) [in Ukrainian].
2. Proiekt SAFER-U (Rozvytok aviatsiinoi zakonodavchoi bazy Ukrainy shliakhom nablyzhennia do zakonodavstva YeS) [The SAFER-U project (Development of the aviation legislative framework of Ukraine by bringing it closer to the EU legislation)]. Retrieved from: <https://avia.gov.ua/proyekt-safer-u-rozvitok-aviatsijnoyi-zakonodavchoyi-bazi-ukrayini-shlyahom-nablizhennya-do-zakonodavstva-yes/> (2022, August, 30) [in Ukrainian].
3. Chulinda L.I., Mialkovska O.O. (2022). Rekomendatsii mizhnarodnykh orhanizatsii dlia vidnovlennia diialnosti tsyvilnoi aviatsii v period pandemii COVID-19 [Recommendations of international organizations for the resumption of civil aviation activities during the COVID-19 pandemic]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal* [Legal scientific electronic journal]. № 5. S. 676–679 (2022, August, 30) [in Ukrainian].
4. European Council conclusions on Ukraine, 30 May 2022. Retrieved from: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/05/31/european-council-conclusions-on-ukraine-30-may-2022/> (2022, August, 30) [in English].

5. Pro zatverdzhennia planu zakhodiv z vykonannia Uhody mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom i yoho derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony, pro spilnyi aviatsiinyi prostir. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy. 12 lypnia 2022 r. № 593-p [On the approval of the plan of measures for the implementation of the Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union and its member states, on the other hand, on common aviation space. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine. July 12, 2022 № 593]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/593-2022-p#Text> (2022, August, 30) [in Ukrainian].
6. Chulinda L.I., Krasnytska A.V. (2022). Suchasni problemy ofitsiinoho tekstu mizhnarodnykh dohovoriv [Modern problems of the official text of international treaties]. Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal [Legal scientific electronic journal]. № 1. S. 331–334 [in Ukrainian].
7. Kosse I., Kulchytska K. (2017). Aviatsiinyi vektor skhidnoho partnerstva: otsinka prohresu Ukrainy, Moldovy ta Gruzii u nablyzhenni do aviatsiinoho zakonodavstva YeS. Yevropa bez barieriv [Aviation vector of the Eastern Partnership: assessment of the progress of Ukraine, Moldova and Georgia in approximation to EU aviation legislation]. Retrieved from: https://europewb.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/PRINT__ukr_zvit_The-Eastern-Partnership-Air-Transport-Vector_EWB.pdf (2022, August, 30) [in Ukrainian].
8. Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi: Zakon Ukrainy vid 2019 r. [On ensuring the functioning of the Ukrainian language as the state language: Law of Ukraine of 2019]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> (2022, August, 30) [in Ukrainian].
9. Pro Zahalnodержавnu prohramu adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu : Zakon Ukrainy vid 2004 r. Verkhovna Rada Ukrainy [On the National Program for the Adaptation of the Legislation of Ukraine to the Legislation of the European Union : Law of Ukraine of 2004 Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text> (2022, August, 30) [in Ukrainian].